

(/)

[🏠 \(/ \)](#) > Oversøisk - Mellemøsten (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/oversoeisk>)> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > De kristne ægyptere[← Forrige artikel](#) (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/oversoeisk/det-sidste-gidsel>)

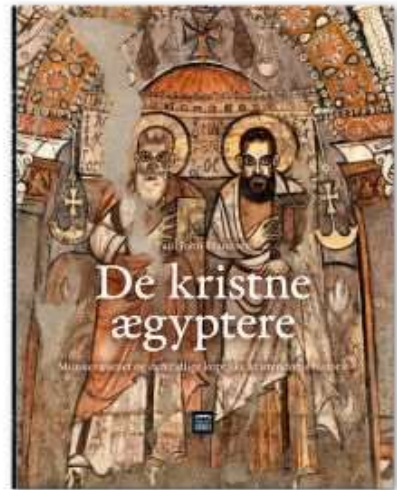
De kristne ægyptere

*Kategori: Anmeldelser**Visninger: 1775*Del artikel: **f** (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/oversoeisk/de-kristne-aegyptere>) **t**(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [http://www.historie-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/oversoeisk/de-kristne-aegyptere)[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/oversoeisk/de-kristne-aegyptere](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/oversoeisk/de-kristne-aegyptere)) **in**(<http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/oversoeisk/de-kristne-aegyptere&title=>)**Paul John Frandsen****De kristne ægyptere. Munkevæsenet og den tidlige koptiske kristendoms historie****Forlaget Orbis. 502 sider.**

En guldgrube

Af Leif Arffmann. Fhv. provst Vejle

Det er ikke ofte, vi her i Danmark hører om den koptiske kirke i Ægypten. Flere medier bragte imidlertid en nyhed om, at en koptisk munk var blevet henrettet, fordi han var dømt skyldig i mord på sin biskop. (Således f.eks. BT og Kristeligt Dagblad 9. maj 2021). Dette førte til, at den koptiske pave "skruede op for disciplinen blandt de cirka 2000 munke i landets klostre. Alle munke skulle lukke deres konto på sociale medier, ligesom de blev pålagt rejserestriktioner, og i et år blev der ikke optaget nye novicer i klostrene." (Kristeligt Dagblad 10. maj 2021). Det fremgik endvidere, at dette tiltag var begrundet i at klostrene gerne skulle være et ideal for den almindelige kristne kopter i Ægypten.

Denne nyhed bliver perspektiveret af den fremtrædende danske ægyptolog Paul John Frandsens imponerende værk "De kristne ægyptere", der den 1. maj 2021 er udkommet på forlaget Orbis. For i dette værk bliver læseren ført ind i en af de mest grundige og fremragende historiske beskrivelser, anmelderen har læst i mange år. Der er en simpelthen tale om en guldgrube af viden, oplysninger og perspektiveringer indenfor historie, teologi, filosofi og sprogvidenskab.

Ægyptens gamle kultur og religion, således som vi aner den udfoldet i obelisker, hieroglyffer, tempelrester, gravtekster og pyramider forsvandt, da kristendommen sejrede og i løbet af 500-tallet blev en næsten statsbærende institution, også i den ægyptiske del af Romerriget. Dette skete begribeligvis ikke på én gang, men ofte har forskere søgt at finde spor af den gamle ægyptiske religion bag de filtre, som Judaisme, Kristendom og Islam har lagt mellem os og de ægyptere, der levede for 2500 år siden. Paul John Frandsen forsøger ved en gennemgribende analyse at finde spor af den gamle kultur i de traditioner, der findes i den koptiske kirke. For at kunne gøre dette, skal der graves dybt, og det er dette arbejde, der gør bogen til en guldgrube.

For vi føres ind i en grundig og skarpsindig beskrivelse af de teologiske stridigheder, der prægede den kristne kirkes første århundreder, ikke mindst skænderierne på kirkemøderne om, hvilken natur Kristus har; er Kristus menneske eller Gud? Disse diskussioner blev ikke kun ført med "ordets sværd", for Frandsen beskriver situationen, "når de ledende personligheder mødtes med andre, havde de ofte følge af folk, som var slagkraftige, både verbalt og korporligt" (s.116), og ved "Røverkoncilet" i Efesos i 449 mødte en af deltagerne da også op med "noget, der efter moderne sprogbrug måske kan karakteriseres som en mindre milits" (ibid.)

Der gøres dog også rede for de teologiske diskussioners indhold vedrørende Kristi natur, og hvorledes detaljerne heri beskrives på græsk og på koptisk. Dette får også betydning for drøftelserne af, hvorledes Jomfru Marias plads er i den dogmatik, der udfoldes; er hun som menneske en rugemor for det guddommelige, eller er hun mere end det? (s.103)

I det hele taget er fremstillingen af kirkemøderne og den teologiske udviklingsproces et glimrende udtryk for den forholdsvis enkle sandhed, at der ikke fandtes en "ret lære", som man kunne forholde sig til, og de, der afveg herfra, var så per definition kættere. Skal der kunne tales om en "ret lære", så er det just noget, der hele tiden er i proces, fordi det teologiske arbejde, dengang som nu, består i at føre samtaler om, hvad der er op og ned i teologien (uden tilstedeværelse af tæskehold).

Bogens anden hoveddel er en beskrivelse af, hvorledes munkelivet i Ægypten formede sig i disse århundreder. For klostrene var aktive deltagere i de teologiske drøftelser, idet munkene ofte var veluddannede teologer, der blot havde valgt munkelivet som den livsform, der for dem svarede bedst til evangeliet. Her gøres rede for mange forskellige sider af klosterlivet, og hvorledes der er forskel på de regelbundne klostre og det mere "frie" bofællesskab, som kaldes "Laura". Det beskrives, hvorledes

klostrenes dagligdag formede sig, både rituelt og praktisk, ligesom det økonomiske grundlag for klostrene behandles grundigt. Vinproduktion og vinforbrug var for eksempel en ganske væsentlig del af klosterlivet, både i liturgisk henseende og i årets rytme, hvor de kristne fester spillede en vigtig rolle.

Dette eksemplificeres ved beskrivelser af Antonius' liv og fristelser og Onofrius' eneboerliv. En hoveddel i "De kristne Ægyptere" er imidlertid afsnittet om munken Shenute (antageligvis 350 – 465) liv, belyst ud fra denne egne skrifter. Shenute styrede en lang række klostre og var således ikke hvem som helst. I skrifterne træder han frem som en teologisk skarpsindig hjerne, men også som velbevandret i de bibelske skrifter. Hvert af Shenutes skrifter fortjener en særskilt rosværdig "anmeldelse", som pladsen ikke tillader her.

Paul John Frandsen beskriver også, hvorledes klostrenes samliv med verden uden for klostret formede sig. Munkene var ikke en fuldt integreret del af almindelige menneskers dagligdag, men levede heller ikke i "splendid isolation", og havde den særlige position, der betød, at de kunne anvendes som mæglere i almindelige stridigheder mellem mennesker imellem. Det er denne tradition, der er videreført i vores egen tids koptiske kirke.

I alle bogens afsnit er beskrivelsen hele tiden underbygget ved citater fra samtidens kilder, hvad enten det er munkeregler eller værker af enkelte forfattere som Shenute. Der er således særdeles mange citater, hvilket også er medvirkende til, at bogen er på 503 sider. Men citaterne har deres værdi og betydning, fordi vi som læsere føres ind i en verden, som for de flestes vedkommende er ganske ukendt. Dertil kommer, at værket er forsynet med et ganske imponerende antal noter (1453), men bogen kan udmærket læses uden at fortabe sig disse. Noterne giver dog appetit på videre læsninger, ligesom den omfattende litteraturliste og kildeangivelser også skærper lysten til at afsætte tid til fortsatte studier.

I bogens væsentlige epilog trækkes der linjer fra den gamle ægyptiske religion og de traditioner, der udfolder sig i den koptiske kirke, ikke mindst hvad angår de traditioner, der knytter sig til død og begravelse. Der er tale om væsentlige linjer, og det må gives ægyptologer og historikere lyst og mod til at fortsætte undersøgelser af, hvorledes de religionshistoriske udviklingslinjer kan beskrives.

Der er således tale om et særdeles vigtigt værk. Det kan varmt anbefales at gå ned i bogen og hente mange af de ædelstene og værdifulde detaljer, som findes i denne guldgrube.

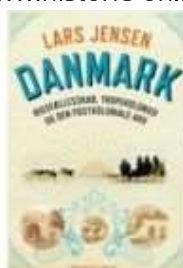
[Historie-online.dk, den 19. maj 2021]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/oversoeisk/det-sidste-gidsel>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/oversoeisk/oproer-og-alliancer>)

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/oversoeisk/danmark-rigsfaellesskab-tropekolonier-og-den-postkoloniale-arv>)

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/oversoeisk/danmark-rigsfaellesskab-tropekolonier-og-den-postkoloniale-arv>)